Cena 60 hal.

Nowy Dziennik wychodzi codziennie rano z wyjątkiem w poniedziałki — Adres Redakcyi i administracyi: Kraków, ul. Sir... Telefon 779. Konto ... 1856. Rękopisów nie zwraca się. Konto P. K. O. Nr. 141.529 w Banku Galicyjskiej Spółki Wydawniczej w Krakowie.

Nowy Dziennik

Cena 60 hal.

Prenumerata w Krakowie mies. 14 K. kwart. 35 Kor. z odnoszeniem do domu mies. 16 Kor. kwart. 41 Kor. Na prowincyi 14, kwart. 41 K. Za granicą: mies. 16 Kor. kwart. 47 Kor. Cena ogłoszeń: 1 w. pet. 1-szp. 0·80 (Mk. 0·80) Nadesłane; 1 w. pet. 3·— (Mk. 3·—) Tekst: 1 w. pet. 5 (Mk. 5·—) Wiadomości ślubne i gratulacye: 20 koron

Rok II. Kraków, niedziela 2 listopada 1919. Nr. 239

W niedzielę, 2-go b. m. o godz. 11.30 przed południem odbędzie się w lokalu Strzechy robotniczej (ul. Gertrudy 27)

Zgromadzenie publiczne

z porządkiem dziennym:

„Żydzi, a spoczynek niedzielny".

Referent: poseł dr. Thon.

Żydzi! Jawcie się masowo!

Komitet lokalny Org. syon. w Krakowie.

Obawa przed demokratyzmem.

Kraków, 1 listopada.

(h) Każde stronnictwo może w pewnych odłamach swej pracy liczyć także na współpracę i pomoc ze strony innych, często nawet przeciwnych mu grup, w innych zaś gałęziach swej działalności skazanem jest jedynie tylko na siły własnych zwolenników. Umożliwia to każdemu stronnictwu częściową realizacyę swego programu drogą demokratyczną nawet przed uzyskaniem większości w narodzie lub społeczeństwie, wśród której jest czynnem. Dotyczy to również wszystkich partyj socyalistycznych, nie liczących na natychmiastową rewolucyę socyalną. Są mianowicie punkty w programie socyalistycznym, których urzeczywistnienie możliwem jest jedynie po zaprowadzeniu ustroju socyalistycznego, (np. zniesienie prywatnej własności). Walcząc o realizacyę tych punktów, partye socyalistyczne mogą, rzecz jasna, liczyć jedynie na zwolenników ustroju socyalistycznego. Są jednak punkty, których urzeczywistnienie nie wymaga uprzedniej realizacyi całkowitego programu socyalistycznego (powszechne prawo wyborcze, 8-godzinny dzień pracy, wolność prasy itp.). W walce o tę część swego programu socyaliści mają wielu sprzymierzeńców wśród grup niesocyalistycznych, również o te reformy walczących bądź to z pobudek ideologicznych lub też dla swych interesów klasowych. Zawsze jednak partye robotniczo- socyalistyczne zajmują w tej walce naczelne miejsce, ponieważ jako przedstawiciele warstw najbardziej uciskanych są co do sukcesu tej walki głównie zainteresowani.

Walka o wolność narodową jest jednym z najważniejszych punktów minimalnego programu socyalistycznego. Jako najbardziej w tej wolności zainteresowane, partye robotnicze zajmują w tej walce naczelne lub w każdym razie wybitne miejsce, chcąc w ten sposób zarazem uzyskać wpływ na charakter mającej później nastąpić wybudowy samodzielnego życia narodowego i jego ustroju socyalnego. Znajdujemy na to bardzo wiele dowodów w historyi ostatnich 50 lat, a w szczególności podczas wojny. Wyjątek stanowią prawie wyłącznie socyaliści żydowscy*).

Mylnem byłoby szukać przyczyn tego zjawiska jedynie w chęci przypodobania się socyalistom innych narodowości oraz w chęci wzajemnego prześcigania w radykaliźmie, skoro stronienie od narodowej współpracy z innemi grupami w łonie własnego narodu nie jest wcale uważanem przez przywódców socyalizmu międzynarodowego za objaw radykalizmu. Przyczyny tkwią głębiej, a mianowicie w ideologii partyjnej naszych stronnictw socyalistycznych.

Swoją teoryę socyalistyczną opracowali Marks i Engels, wzorując się na nawskróś przemysłowej Anglii. Partye socyalistyczne różnych narodowości teoryę tę przystosowywały do warunków, wśród których pracowały. W Rosyi na przykład, gdzie proletaryusz fabryczny stanowi tylko 4%, a większość stanowi proletaryusz rolny (również zainteresowany w realizacyi idei socyalistycznej), powstała partya tzw. socyal rewolucyonistów której program przystosowanym jest do tego właśnie stanu rzeczy. U nas jednak większość grup socyalistycznych nie liczy się z tak specyficznym charakterem naszej struktury ekonomicznej. Nie liczą się one z tem, że proletaryusz w ścisłem tego słowa znaczeniu stanowi u Żydów znikoma mniejszość, podczas gdy większość, nie mniej, często nawet więcej cierpiąca i może nie mniej, aniżeli proletaryat zainteresowana w zniesieniu ucisku kapitalistycznego — składa się z drobnych handlarzy i rzemieślników. Większość grup socyalistycznych chce się oprzeć jedynie na proletaryacie i, trzymając się niewolniczo teoryi, wypracowanej i przystosowanej do innych zgoła organizmów gospodarczych, piętnuje przygniatającą większość żydowskich mas cierpiących „burżujami", a co za tem idzie i „reakcyonistami", których za wszelką cenę należy zwalczać. Zawsze będąc w mniejszości i na bardzo długie lata na to skazane (z powodu niesłychanie wolno postępującej proletaryzacyi mas żydowskich) stają się powyższe partye naturalnymi i to zaciętymi przeciwnikami wszelkich urządzeń demokratycznych na ulicy żydowskiej, nawet wtedy, gdy piętnują antydemokratyzm komunistów w sprawach ogólnych. Staje się wówczas dla nas jasnem, dlaczego poale-syoniści i bundyści tak bardzo przeszkadzają lub zgoła nie dopuszczają do tworzenia żyd. autonomicznych instytucyj narodowych na Ukrainie, Litwie, Wielkorusi, chociaż każda z tych partyj uważa autonomię narodową w szerszym lub węższym zakresie za jedną z podstawowych zasad swego programu. Często powtarzanej wymówki, iż nie chcą one współpracować z „burżuazyą" żydowską nie można brać w rachubę, ponieważ większość prowodyrów i członków tych partyj ostro się sprzeciwia tej zasadzie, gdy chodzi o sprawy ogólne, nieży dowskie. Czyżby „burżuazya" żydowska była bardziej „burżuazyjną" od nieżydowskiej. Dlaczego naprzykład wolno pos. Schipperowi współpracować w sejmie i komisyach z Grabskim i Korfantym, a poale-syoniści w Krakowie i innych miastach galicyjskich zmuszeni zostali przez kierownictwo do odwołania swych delegatów z żydowskich Rad narodowych? Dlaczego wolno było bundystom brać udział w wyborach do „burżuazyjnego Sejmu", (nie mają oni posła w Sejmie jedynie dlatego, że uzyskali zbyt małą ilość głosów) a z drugiej strony nie chcą nawet pertraktować z „burżuazyą" żydowską w sprawie zwołania kongresu żydowskiego?

Jedna tylko jest na to odpowiedź: Obawa przed demokratyzmem, obawa, uzasadniona znikomą ilością naturalnych zwolenników i beznadziejnością co do uzyskania większości w łonie społeczeństwa żydowskiego.

*) Zob, art, wstępny w nrze z 30 bm.

Komisya przem.-handl. za bezwzględnym spoczynkiem niedzielnym.

WARSZAWA. (Telefonem). Wczoraj w komisyi przemysłowo-handlowej rozważano wniosek o przymusowym spoczynku niedzielnym. Wszelkie argumenty posła dra Thona, który przedstawiał żądania Żydów co do pewnej ilości godzin pracy w niedzielę nie odniosły skutku, i komisya uchwaliła jednomyślnie bezwzględny spoczynek niedzielny. Za wnioskiem głosowali również socyaliści. Wniosek komisyi wejdzie pod obrady wtorkowego posiedzenia Sejmu.

Echa wydarzeń w Pińsku.

WARSZAWA. (Telefonem). Dziś odbędzie się posiedzenie sejmowej komisyi śledczej w sprawie wydarzeń w Pińsku, na którem mają być ustalone rezolucye co do wyniku śledztwa. Możliwem jest, że przyjęta zostanie rezolucya kompromisowa, a gdyby co tego nie doszło, posłowie żydowscy wniosą rezolucyę mniejszości i zgłoszą odpowiedni referat.

Misya Samuela w Małopolsce.

WARSZAWA. (Telefonem). Wczoraj wieczorem wyjechał Sir Samuel w towarzystwie kap. Wrigtha i przedstawiciela ministerstwa spraw zagranicznych hr. Wołowskiego do Krakowa i Lwowa.

Przedłużenie stanu wyjątkowego.

Warszawa, (Telefonem). »Monitor Polski« ogłasza rozporządzenie Rady ministrów o przedłużeniu stanu wyjątkowego w tych miejscowościach, gdzie dotychczas obowiązywał, do 2 lutego 1920 roku.

Ameryka żąda przymusowego sekwestru zboża w Polsce.

Warszawa. (Telefonem) »Kuryer Warszawski« donosi: »Jak się dowiadujemy, senator Hoover uzależnił dalszą dostawę środków żywności do Polski od zaprowadzenia przymusowego sekwestru.

Zmiana w dyplomacyi.

Warszawa. (Telefonem). Jak się dowiadujemy, przewodniczący delegacyi polskiej w Berlinie podsekretarz stanu dr. Wróblewski zostaje odwołany. Na jego miejsce zamianowany zostanie p. Olszewski.

Nowa taryfa kolejowa.

Warszawa. (Telefonem). Ministerstwo kolei wypracowało nową taryfę kolejową, która będzie obowiązywała od 1-go listopada na wszystkich kolejach państwowych, nie wykluczając tzw. wojskowych.

Rokowań z Ukraińcami nie zerwano.

Warszawa. (Tel. wł.) Informacye, podane przez część prasy miejscowej o zerwaniu rokowań z Ukraińcami, okazały się nieścisłemi. Prawdą jest, że proponowanej przez Ukraińców platformy rokowań nie przyjęto. Ukraińcy wypracowują obecnie nowy projekt podstawy do rokowań.

Bolszewicy proszą o zawieszenie broni na zimę.

Lwów. »Dziennik Ludowy« donosi z Mińska: W gazetach bolszewickich zamieszczono depeszę Cziczerina do Rządu Polskiego, w której proponuje on zawieszenie broni z wojskami polskiemi na czas miesięcy zimowych.

Rada wojenna koalicyi.

Paryż. PAT. »Echo de Paris« donosi: Celem zastąpienia najwyższego dowództwa armii międzysojuszniczej proponuje Clemenceau utworzenie rady wojennej, w której byłyby reprezentowane wszystkie komisye, mające czuwać nad wykonaniem traktatu.

O podniesienie handlu międzynarodowego.

Londyn. PAT. Reuter. Międzynarodowa konferencya pracy w Atlantic City przyjęła plan stałej organizacyi, mającej tworzyć rodzaj Ligi narodów w sprawach przemysłowych. Celem tej organizacyi będzie podniesienie handlu międzynarodowego ułatwienie stosunków handlowych między narodami, zabezpieczenie zgodnego działania we wszystkich wypadkach międzynarodowych odnoszących się do przemysłu nawiązanie serdecznych stosunków między narodami przy współdziałaniu związków przemysłowych. Każdy naród musi być wprzód członkiem Ligi narodów, nim przystąpi do Ligi przemysłowej.

Ultimatum Stanów Zjed. do Meksyku.

Amsterdam. PAT. Z Waszyngtonu donoszą, że rząd St. Zjednoczonych wystosował do rządu meksykańskiego ultimatum, w którem zażądał uwolnienia uprowadzonego amerykańskiego agenta konsularnego Demkinsa. W senacie żądają zmobilizowania wojska amerykańskiego celem poparcia tego ultimatum. Biuro prasowe »Radio« donosi, że rząd meksykański zapewnił amerykańskiego posła, iż dołoży wszelkich starań ażeby dokonać uwolnienia Demkinsa.

Flota francusko-angielska na Bałtyku.

Warszawa. PAT. Radiotelegram z Lyonu: »Chicago Tribune« w Rydze donosi, że stosownie do instrukcyi telegraficznej, jaka nadeszła z Paryża, kontrtorpedowce francuskie, stojące przy ujściu Dźwiny, odpłynęły celem połączenia się z angielskimi okrętami wojennymi przeciwko oblegającym Rygę wojskom niemiecko rosyjskim.

Przegląd polityczny.

Kautsky o rządach bolszewickich.

Niedawno temu ukazało się nowe dzieło Kautsky'ego p. n. »Terroryzm i Komunizm«, poświęcone krytyce bolszewizmu w ogólności a taktyce Lenina w szczególności. Swój sąd o losach rządów bolszewickich formułuje Kautsky w sposób następujący: »Albo Trocki zmuszony będzie dobrowolnie przyznać, iż nauka komunistyczna zbankrutowała, albo też kontrrewolucya postara się go o tem przekonać«.

Porównując komunę francuską z rewolucyą rosyjską, pisze Kautsky w dalszym ciągu: »Komuna paryska była »dyktaturą proletaryatu«, ale była jednak dyktaturą jednej partyi. Komuna paryska wybraną została na zasadzie ogólnego prawa wyborczego. Komuna lubianą była przez cały naród. Upadła jedynie dlatego, że nie była jeszcze dojrzałą. Jednak duch jej żyje wśród robotników całego świata. Komuna przyczyniła się do wzmocnienia socyalizmu naukowego i do zakorzenienia dążności do zaprowadzenia socyalizmu, gdy grunt będzie do tego [illegible]«.

Przechodząc do rządów bolszewickich, omawia Kautsky stan dezorganizacyi gospodarczej w chwili, gdy bolszewicy doszli w Rosyi do władzy. »Warunki objektywne, stopień rozwoju produkcyjnego nie odpowiadały zadaniom, jakie bolszewicy sobie postawili. Rozpoczęła się walka pomiędzy objektywnemi możliwościami, a szematami papierowymi. Stąd powstały wszystkie fatalne błędy, które popełnili bolszewicy, rozpoczął się terror, dyktatura osób, zastanowienie gazet, zniesienie wolności słowa itd. Wszystkie te, początkowo zupełnie nieznaczne błędy panowania bolszewików, siłą faktów przyjęły charakter coraz głębszy i ostrzejszy aż w Rosyi wytworzyła się sytuacya, podobna do epoki Robespierra z pierwszej rewolucyi francuskiej«.

W ostatnich rozdziałach swego dzieła pisze [illegible]: Gdy bolszewicy objęli władzę, mieli oni największą władzę nad masami [illegible] i żołnierzami, jakoteż nad większą częścią chłopów — a jednak nie chcieli ryzykować rozpisania ogólnych wyborów. Bolszewicy gotowi są do wszelkich możliwych ustępstw na rzecz biurokracyi, militaryzmu i kapitalizmu, uważają jednak za samobójstwo wszelkie ustępstwo na rzecz demokratyzmu i panowania ludu. Obecna polityka bolszewików prowadzi do zupełnego zaniku panowania ludowego: razem z upadkiem panowania ludu zginą jednak i bolszewicy.

Bolszewicy sami mało wierzą w swoje ostateczne zwycięstwo i liczą jedynie na rewolucyę socyalną na całym świecie. Taką zaś rewolucyę światową przedstawiają sobie bolszewicy w ten sposób, że proletaryat natychmiast pobierze władzę we wszystkich większych krajach, zniesione zostaną prawa obywatelskie całej ludności z wyjątkiem komunistów, zaprowadzoną zostanie dyktatura partyi komunistycznej i na całym świecie zapanuje wojna domowa na czas całego jednego pokolenia. A takiego rodzaju rewolucya światowa niezbędną jest bolszewikom natychmiast [illegible] później bo w przeciwnym razie zginie rząd sowjetów w Moskwie«.

Wkońcu zarzuca Kautsky Trockiemu zdradę własnych zasad: »Zniszczył on armię rządu dymczasowego, a stworzył drugą, proklamował zniszczenie kapitalizmu, a stworzył nowe klasy z przywilejami i tendencyami kapitalistycznemi, rozpędził konstytuantę, a nie odważył się zwołać innej, występywał przeciwko karze śmierci, a sam zarządził ogólną masową egzekucyę ludu«.

Kautsky przyznaje wielkie znaczenie bolszewizmowi dla proletaryatu wszechświatowego. »Fakt, iż rząd proletaryacki trzyma się już u steru blizko dwa lata, podnosi waleczność proletaryatu we wszystkich krajach. Socyalizm zostanie jednak zrealizowany nie drogą dyktatury, nie przy pomocy armat i karabinów maszynowych, ani też przez zdruzgotanie przeciwnika politycznego lub socyalnego, lecz przez demokratyzm i humanitarność. Jedynie w ten sposób osiągniemy owe wyższe formy życiowe, których zaprowadzenie jest historycznem zadaniem proletaryatu«.

Maks Nordau o zadaniach chwili bieżącej.

Zurych, (Tel. wł.) Tutejsza Żyd. Centrala Prasowa zwróciła się do przebywającego, jak wiadomo, w Hiszpanii (Zaranz Guipuozcoa) dra Maksa Nordaua z prośbą o wypowiedzenie się w kilku najważniejszych aktualnych problemach żydowskich.

Centrala zapytała przedewszystkiem dra Nordaua, czy zamyśla ponownie wziąć czynny udział w polityce żydowskiej. Nordau odpowiedział, że gotów jest każdego czasu służyć ze wszelkich sił narodowi żydowskiemu. Aczkolwiek w czasie wojny przebywał i na razie jeszcze dalej przebywa zdala od centrów życia żydowskiego, to jednak wespół z profesorem Yahudą interweniował w czasie wojny niejednokrotnie u miarodajnych czynników w interesie rozlicznych grup żydowskich, jakoto Żydów tureckich we Francyi i Włoszech, żydowskich ofiar soldateski tureckiej w Palestynie, ofiar pogromów w Europie wschodniej, żydowskich uchodźców wojennych w Hiszpanii, zadenuncyowanych o bolszewizm Żydów wschodnio-europejskich w Barcelonie itd.

Na pytanie, co myśli o jaknajszybszem zwołaniu kongresu syonistycznego oraz światowego kongresu ogólno-żydowskiego, odpowiedział Nordau, iż w tej sprawie wypowiedział się jasno w orędziu do konferencyi syonistycznej w Chicago z początkiem września br. W orędziu tem oświadczył, że zwołanie wszechświatowego kongresu narodu żydowskiego jest pierwszorzędną koniecznością i że Żydzi amerykańscy powinni w tej sprawie podjąć inicyatywę. Urzeczywistnienie tej myśli napotka niewątpliwie na bardzo wiele trudności ze względu na przeszkody paszportowe itp., lecz mimo to pracę należy rozpocząć.

W kwestyi masowego osiedlenia żydowskiego w Palestynie odpowiedział Nordau: „Po ustaleniu międzynarodowego statutu dla Palestyny, którego domagamy i spodziewamy się od konferencyi paryskiej, jest osiedlenie Palestyny Żydami najważniejszą dla nas rzeczą. Jeśli jaknajrychlej nie staniemy się tam większością, to wszelkie enuncyacye i przyrzeczenia pozostaną bez najmniejszej wartości i bez znaczenia. Rozumie się, że Palestyna nie może natychmiast należycie wyżywić milionów Żydów i że musi na ich przyjęcie zostać przygotowaną. Ta praca przygotowawcza musi atoli być wykonaną przez ludzi, przez nas. Wymaga ona setek tysięcy robotników wszystkich zawodów, a jeśli się przed nimi z uporem zamknie granice Palestyny, to oczywiście praca ta nigdy nie będzie wykonaną. Zdaje mi się, że znam moich braci żydowskich. Mam dość zaufania do ich rzutkości, zdolności, wytrwałości i pracowitości, aby być pewnym, że z największą energią przezwyciężą trudności stadyum początkowego, że rychło uzyskają bogate zbiory, że zbudują potrzebne dla siebie domy i drogi, że postarają się o należyte bezpieczeństwo publiczne, służbę sanitarną, oświatę i uregulowane stosunki prawne, że stworzą przemysł i handel i natychmiast potrafią znaleźć się w nowych stosunkach. Małoduszność i trwożliwa ostrożność są z pewnością wygodniejsze od twórczej odwagi, atoli właśnie odwagi wymaga od nas chwila bieżąca.

W sprawie zwołania żydowskiej konferencyi ratunkowej.

Paryż. (Tel. wł.). Przybył tutaj prezydent amerykańskiego »Joint Distribution Committe«, prof. Warburg, by naradzić się z Komitetem Delegacyj żydowskich w sprawie zwołania konferencyi ratunkowej celem polepszenia położenia Żydów wschodnio-europejskich.

Pogromy Denikina.

Zurych. (Tel. wł.) »World« donosi z Paryża: Według sprawozdań przybyłego właśnie z południowej Rosyi amerykańskiego generał majora Davisa, który był w głównej kwaterze Denikina, urządza ten ostatni w obsadzonych obszarach przy pomocy kozaków planowe pogromy antyżydowskie, przyczem większość Żydów zostaje wymordowaną.

Przeciw pogromom Denikinowskim.

Zurych. (Tel. wł.) Były rosyjski minister dla spraw zagr. za rządów Kiereńskiego, Paweł Miljukow i znany rewolucyonista rosyjski Władimir Burcew wystosowali do Denikina telegram, w którym żądają zastanowienia pogromów, śledztwa w sprawie pogromów dotychczasowych i ukarania winnych.

Żydowski uniwersytet lud. w Bukareszcie

Zurych. (Tel. wł.). Liga Żydów rumuńskich otworzyła w Bukareszcie żydowski uniwersytet ludowy.

Przy uniwersytecie w Jassach powstał związek akademików żydowskich, który już został uznany przez senat akademicki.

Międzynarodowy katolicki kongres palestyński.

ZURYCH. (Tel. wł.) Międzynarodowy katolicki kongres palestyński, który miał obradować między 21—26 października, został odroczony na drugą połowę czerwca 1920 roku.

Sytuacya polityczna w Turcyi.

PARYŻ. (Tel. wł.) »Temps« donosi: Minister marynarki Salih pasza przybył w towarzystwie adjutanta ministra wojny przez Samsun do Sivasu, by omówić z przywódcami ruchu narodowego w imieniu rządu szczegóły porozumienia.

Tewfik-pasza, były wielki wezyr został definitywnie zamianowany ministrem bez teki. Będzie on przewodniczył komisyi utworzonej dla zbadania spraw, dotyczących przyszłego traktatu pokojowego. Jednym z głównych członków tej komisyi jest dawny ambasador Naby bey.

Stronnictwo Wolnego Zrzeszenia uchwaliło nie brać udziału w najbliższych wyborach.

Misya koalicyjna w Turcyi.

Paryż. (Tel. wł.) »Temps« donosi z Konstantynopola: Koalicyjna komisya śledcza ukończyła swe prace w Smyrnie. Gen. francuski Bunoust, mający złożyć raport, przybędzie wkrótce do Paryża.

Generał amerykański Harbold, komisarz dla Armenii, który opuścił Stany Zjednoczone okrętem »Martha Washington«, by powrócić do Turcyi przez Francyę, zatrzyma się na czas krótki w Smyrnie, zanim przybędzie do Konstantynopola.

Patryarchowie grecki i ormiańsko-katolicki, jakoteż Ormiańczycy protestanci postanowili przedsięwziąć wspólne kroki u komisarzy koalicyjnych celem zwrócenia ich uwagi na obecne położenie w Anatolii i Tracyi.

Sojusz japońsko-angielski.

Paryż. PAT. Ag. Havasa donosi z Tokio: Dzienniki urzędowe japońskie donoszą, że między Japonią a Anglią toczą się rokowania, mające na celu wznowienie sojuszu.

Przed utworzeniem większości sejmowej.

WARSZAWA. (Telefonem). W sprawie utworzenia większości sejmowej obrady dobiegają już końca. Zainteresowane frakcye opracowały szczegółowy program przyszłego bloku większości. Główny punkt obrad stanowi sprawa jedno lub dwuizbowości sejmu. Dla opracowania kompromisowego programu wybrano specyalną komisyę, która wczoraj rozpoczęła swe prace. Jak przewidują, główny element większości stanowić będą ludowcy, lewicę — N. Z. R., a prawicę — kluby mieszczańskie. W skład większości nie wejdą socyaliści, endecy, Żydzi i Niemcy.

Z wystawy sztuk pięknych.

Tym razem sale pałacu Towarzystwa Sztuk Pięknych oddano prawie całkowicie na pomieszczenie utworów »młodych«. Kilku tylko »starszych« (sit venia verbo!) i posiadających już »firmę« artystów wystawiło swe prace. Reszta to młodzież, które niedawno akademię opuściła, albo też jeszcze jej wcale nie opuściła.

Z dawnych znajomych przypomniał się po dłuższej przerwie Henryk Szczygliński, który utworami swymi zapełnił całą wielką salę. Liczne jego obrazy mają różne tematy, różną wielkość i różną wartość. Z wielkich płócien — »Budząca się wiosna« ma dobry krajobraz w głębi, ale pierwszy plan obrazu z szarą, nic nie mówiącą postacią kobiecą jest słaby. »Wigilia żołnierska« uderza świetnym refleksem ognia na śniegu. Doskonały i pełny nastroju jest krajobraz »Po burzy«, oraz »Zadymka«. Interesujące wnętrze przedstawia »Moja kwatera w Kołczecku«. Wśród drobnych pejzażyków — na ogół średniej miary — znajduje się kilka bardzo ładnych. Bardzo artystyczne i piękne są subtelne rysunki traktowane dekoracyjnie, trochę z japońska. Kilka wybornych litografij dopełnia obfitego dorobku artysty, którego talent najlepiej wypowiada się w pejzażu.

Sichulski zrobił znowu niespodziankę, świadczącą, że nie zasklepia się w jednej manierze, jak się to często zdarza niektórym »wziętym« artystom, ale próbuje swych sił w różnych kierunkach. I tak wystawił obecnie obok siebie, na jednej ścianie: »Zuzannę w kąpieli« traktowaną zupełnie w duchu francuskim (w kompozycyi dalekie echa Fragonard'a, w technice wpływ Renoir'a), dalej dwa silnie i brutalnie namalowane obrazy z życia Hucułów, wreszcie bardzo interesującą »Madonnę« utrzymaną w stylu prymitywów włoskich quattrocenta, o pewnych jednakowoż nowoczesnych szczegółach np. obrysowanie konturu à la Wyspiański. Ulubiony przez Sichulskiego pierwiastek karykaturalny występuje raz tylko i to ubocznie w twarzach starców podpatrujących »Zuzannę«.

Dwa obrazy Kossaka artystycznie nic nowego nie przynoszą.

Z przyjemnością ogląda się utwory Janiny Nowotnowej obejmujące pejzaże, martwe natury, kwiaty i »interieur'y«. We wszystkich znać wyraźny talent, siłę, pewność ręki, poczucie koloru i doskonałą technikę. Szczególnie na polu martwej natury okazuje artystka wytworny smak, przyczem najpiękniej maluje draperye, których materyał umie znakomicie oddać.

Obrazy Cybulskiego, przeważnie pejzaże, odznaczają się przyjemnym kolo

rytem i doskonałem opanowaniem impresyonistycznej techniki, którą od Renoir'a, Sisley'a i innych przejął Weiss i jego szkoła. Że zaś Cybulski z tej szkoły wyszedł, to rzuca się odrazu w oczy. Pomimo to ma on swe własne artystyczne oblicze i jest talentem, po którym się można wiele spodziewać.

Bliski mu a przecież inny jest F e d k o w i c z, również uczeń Weissa. I tu podobna technika i tu świetny koloryt, gorętszy i intenzywniejszy, niż u Cybulskiego. Natomiast dzieła tego ostatniego są dojrzalsze, podczas gdy u Fedkowicza widać większą śmiałość i większy temperament.

Godną uznania próbą kompozycyi — zwłaszcza w dzisiejszych tak ubogich w kompozycye czasach — jest wielki obraz Eug. G e p p e r t a, przedstawiający »Błędnego rycerza« Zamiar przewyższający może siły artysty, ale chwalebny, a w dodatku obraz wcale dobrze skomponowany. W technice, jak i w kompozycyi znać wyraźny wpływ Malczewskiego. Autoportret nie przekracza średniej miary.

Autoportret J a b ł o ń s k i e g o idzie w prostej linii od autoportretów Malczewskiego. W pejzażach, kolorytycznie wcale ciekawych, znać również echa kolorytu Malczewskiego zmieszane z reminiscencyami techniki Weissa.

Pejzaże D z i u r z y ń s k i e j - R o s i ń s k i e j mają dużo dobrego zwłaszcza w kolorycie.

Akwarele T u r k a przynoszą wprawdzie odmianę w jego licznych utworach, ale nie oznaczają postępu.

Portrety K i s i e l e w k i e j są plastyczne i mają poprawny rysunek, ale są banalne w ujęciu.

O rzeczach Korpala, Tyszkowskiego i Waśkowskiego nic ciekawego powiedzieć nie można.

Z radością powitać należy podjęcie przez J a n i n ę G r o s m a n n zapomnianej i odłogiem leżącej gałęzi malarstwa — m i n i a t u r y. Portrety miniaturowe tej artystki są bardzo subtelne, dobrze skomponowane i wytworne, mają wdzięk, jaki każda dobra miniatura posiadać musi.

Dr. H. Fr.

NADESŁANE

Za rubrykę tą redakcya nie odpowiada.

Zgromadzenie publiczne

odbędzie się w niedzielę dn. 2 b. m. o godz. 5-tej popol. w lokalu Krakowskiego Stowarzyszenia kupców, ul. Grodzka 43, na które się zaprasza wszystkich kupców.

Porządek dzienny:
1) Spoczynek niedzielny.
2) Wnioski.

Wydział.

Wyjaśnienie.

Podaję do publicznej wiadomości, iż nie jestem autorem dekoracyj sceny teatru „Bagateli", a krytyka nie może odnosić się do mej osoby jako projektodawcy i wykonawcy budowy.

1137 JANUSZ ZARZECKI
architekt
i konces. budowniczy.

ZGRZYTY.

Moja Encyklopedya

1. Litera A:

Atramentem — wzajem nie się
Dziennikarski ludek chlasta,
Acetylem — świecą w nocy.
W kinie świeci — Nielsen *Asta*.
Altruista — patrz idyota,
Ahasweros — patrz Esterka;
W Ameryce za dolara
Cały tydzień jest wyżerka...
Album — białe lub czerwone
To jest spis wojennych zbrodni,
Aron Gajer — już nie żyje.
Lecz mi sprzedał parę spodni.
Andzia dziewczę z Cafe Royal,
Zdobna w czarnych oczat parę:
Zaś *Annunzio* — patrz *Adryatyk*,
Fiume — blaga — nostra mare...
Albatrosa — jeśli zechcesz
Pod biegunem pewno trafisz,
Alma — patrz żydowski teatr,
Ale wprzód przeczytaj afisz!..

Koren.

Celem uniknięcia przerwy w wysyłce dziennika, upraszamy o jaknajrychlejsze wyrównanie prenumeraty za miesiąc listopad.

KRONIKA.

Kraków, 1 listopada.

DNI WOLNE OD NAUKI SZKOLNEJ. Minist oświaty rozesłało do szkół średnich dodatkowy spis, obejmujący dni wolne od zajęć w bieżącym roku szk., oprócz niedziel. Są to mianowicie dni: 1 i 3 listopada, 8 grudnia, od południa 20 grudnia do 7 stycznia włacznie, 2 16 17 i 18 lutego, 25 marca, od południa 27 marca do 12 kwietnia wł. 3, 8 13 i 24 maja, 3 czerwca.

W sprawie rocznic narodowych postanowiono, że z wyjątkiem 3 maja, należy je obchodzić w szkołach bez przerywania biegu zajęć szkolnych przesuwając obchody uroczyste bądź na najbliższą niedzielę lub święto, bądź też na godziny popołudniowe tego dnia, na który wypada rocznica. Można też na lekcyach w takie dni czynić wzmianki o ważnych wypadkach historycznych lub drogich dla narodu postaciach.

KURSA JĘZYKA I LITERATURY POLSKIEJ w MERKAZIE. Sekretaryat „Merkazu" komunikuje nam: Zapowiedziane kursa języka i literatury polskiej (pod kierownictwem p. dra Silbermanna) rozpoczną się w najbliższych dniach. Zapisy przyjmuje sekretaryat (Podbrzezie 4 I p.) codziennie między g. 6—9 wieczorem.

SIEROTY NIKOLSBURSKIE. Z Tarnowa piszą nam: Kupiec tutejszy p. D. Blumenkranz, ofiarował na urządzenie jadalni w Zakładzie żyd. sierót wojennych umieszczonych w budynku fund. bar. Hirscha w Tarnowie, a utrzymywanych przez Centr. Komitet kraj. w Krakowie 20 derek. Panny Goldgart i Sabina Nichtbasser z Krakowa dwie dziły snegdaj dzieci i obdzieliły je sutem podwieczorkiem; p. Salo Beigel z Krakowa ofiarował na Zakład 50 K.

Z RUCHU WYDAWNICZEGO. W tych dniach sporządzony został akt rejestracyjny nowego wydawnictwa żydowskiego, dla którego zawiązało się osobne towarzystwo komandytowe. Fundusz wydawnictwa wynosi 300 tys. mk. Wydawnictwo obejmować będzie prace, odnoszące się do wszystkich gałęzi wiedzy i literatury światowej i będzie nosiło nazwę: „Nowe Wydawnictwo." Założycielami jego są pp. Noe Pryłucki (Warszawa) Jakób Gelibter (Lublin) Józef Wajsman (Łódź) Mojżesz Szron (Baranowicze) H. D. Nomberg (Warszawa) i Dawid Kapłan-Kapłański (Wilno). W ubiegłą sobotę odbyło się pierwsze posiedzenie dyrektoriatu nowego wydawnictwa, na którem postanowiono wydać do nowego roku cały szereg nowych książek.

Ukazał się poemat młodego poety żydowskiego L. Malocha p. n. „In Pojlen."

Opuścił druk dramat F. Bimka „Ganowim" (złodzieje) grany obecnie z wielkim powodzeniem przez trupę wileńską.

Ukazał się właśnie zeszyt listopadowy mies. „Moriah" z pracami dra Wilh. Berkelhammera, dr Gizeli Landau, B. Zimmermanna, dr. N. M. Gelbera, Ahad Haama, dr Ign. Schwarzbarta, Jakóba Freunda, dr Jeremiasza Frenkla, Jechiela Halperna i Juliana Rottersmanna. — Do nabycia w administr. Kraków, Stradom 15 of. — Cena zeszytu 4 K 50 h

KOMUNIKATY.

H a s z a c h a r - P r z e d ś w i t. W tych dniach otwarte zostaną 2 kursa jęz. hebrajskiego, dla początkujących i średnich. Koledzy i koleżanki chcący uczestniczyć w kursach zechcą się zgłosić u kol. Liebeskindówny Koletek 3, codziennie między 1—3 pop.

Dziś w sobotę odczyt kol. Halperna na tem. „Bundyzm, poale-syon i ceire-syon. — o g. 7 w.

REPERTUAR TEATRU J. SŁOWACKIEGO

Sobota pop.: Polityka, wiecz. Dziady Mickiewicza.

Niedziela: pop. „Asystent" wiecz. „Dziady" A. Mickiewicza.

REPERTUAR M. TEATRU POWSZECHNEGO

Sobota pop.: Młynarz i jego córka — wiecz. Młynarz i jego córka.

Niedziela: pop. Młynarz i jego córka wiecz. Dwaj złodzieje.

REPERTUAR „BAGATELI"

Sobota pop.; Hiszpańska Mucha — wiecz. Kobieta bez skazy.

Niedziela pop.: Hiszpańska mucha; — wiecz. „Kobieta bez skazy"

Dział gospodarczy.

Dookoła waluty.

Sprawa waluty polskiej jest dotąd nie wyjaśnioną. Spekulacya międzynarodowa z chwilą ratyfikacyi pokoju podpisała wyrok śmierci na koronę niemiecko-austryacką, a razem z nią i nasze nieunarodowione korony spadły niemal do zera.

Giełda wiedeńska od przeszło tygodnia znajduje się w niebywałej haussie: podwyższa z dnia na dzień kursa wszystkich papierów. Ciekawe to zjawisko: z jednej strony państwo stoi nad brzegiem bankructwa, a z drugiej jego potencaci giełdowi wyprawiają szalone harce.

Przez cały czas wojny giełda w neutralnym Zurychu była probierzem szczęścia wojennego państw europejskich wmieszanych w wojnę światową. Losy wojny poszczególnych państw notowała ona zwyżką względnie zniżką kursu.

Obraz fluktacyi kursu na giełdzie w Zurychu od wybuchu wojny ilustruje następujące tabela.

Kurs	Austro Węgry	Niemcy	Rosya	Anglia	Włochy	Francya	Szwecya	Hiszpania
lipiec 1914	104—	123—	251—	25—	99—	100—	138—	97—
grudz. 1914	91—	115—	218—	25—	99—	102—	132—	99—
„ 1915	67—	99—	160—	26—	80—	90—	144—	99—
„ 1916	53—	86—	70—	21—	53—	77—	149—	106—
„ 1918	31—	80—	31—	23—	74—	89—	141—	97—
maj 1919	21—	39—	45—	26—	67—	80—	139—	108—
sierpień „	12—	27—	30—	24—	59—	70—	138—	108—
29 paźdz. „	5.25	18.25		23.30	52.50	64.20	135—	108—

Różnica między kursem 104 a 5 za 100 koron od chwili wybuchu wojny do dziś dnia jest wyrazem bankructwa, spowodowanego gwałtownem zapotrzebowaniem surowców i żywności zagranicznej. Krytyczne położenie gospodarcze wyzyskuje obecnie zwycięska neutralna zagranica.

W nowem ułożeniu się stosunków gospodarczych Europy największymi dostawcami staną się Anglia i Ameryka. Anglia dysponuje węglem, żelazem, cyną, szelakiem i wełną, a dzięki swym niezmiernym bogactwom w koloniach oraz największej na świecie flocie, wzbogaconej przez zabranie Niemcom całej niemal ich floty handlowej, będzie mogła całemu światu według swej wypróbowanej taktyki dyktować ceny. Niemały wpływ na walutę angielską musi wywrzeć produkcya złota w koloniach, największa na świecie.

Jedynie Stany Zjednoczone są w takiem samem szczęśliwem położeniu. Przez dostarczenie materyałów wojennych wojującej Europie w latach 1914—17, a ostatnio surowców i żywności mają Stany Zjedn. bilans handlowy czynny, są wierzycielami całej Europy i dzięki swemu talentowi komercyalnemu opanują rynki produkcyi, starego świata. Państwa z obu stron Atlantyku dążą obecnie do gospodarczego zawładnięcia osłabionemi państwami i państewkami. Akcye najznaczniejszych zakładów przemysłowych i hutniczych, jak n. p. Alpine Montam — Gesellschaft, jedynego towarzystwa o własnych pokładach rudy żelaznej, przeszły w ręce zagranicy. Również wszystkie austryackie i węgierskie towarzystwa żeglugi na Dunaju przeszły w ręce Anglików a razem z niemi dostała się w ręce Anglików zacięcie broniona ostoja austryackiego przemysłu, najtańszy środek transportowy na Bałkan. Wkrótce dowiemy się, że i inne centra przemysłowe republiki austryackiej obejmą Anglosasi.

Nie obchodziłoby nas to bardzo, gdyby ten zawrotny tan giełdy wiedeńskiej nas nie dotykał.

Cały przemysł naftowy, prócz papierów przemysłowych (fabryk żelaza), jest w postaci towarzystw akcyjnych zastąpiony na giełdzie wiedeńskiej. Jest zrozumiałem, że skoro 10 tysięcy dolarów wynosi obecnie milion koron, to nie trudno Amerykanom-naftalarzowi posiąść akcye całemi masami, choćby ich kurs w koronach był bardzo wysoki. Wykupywanie tych akcyj odbywa się bez naszej wiedzy i jest pewnem, że amerykańska magnaterya trustowa będzie chciała i nami zawładnąć w podobny sposób, jak swą demokratyczną ojczyzną.

Był czas na krótko przed wojną, kiedy miasta nasze nakładem wielkich ofiar wykapywały gazownie i tramwaje z rąk koncesyonaryuszy angielskich i belgijskich. Dziś słychać ciągle nawoływania o pożyczkę zagraniczną dla celów uprzemysłowienia itd. Czy krzykacze nasi niczego nie umieją się nauczyć i tak krótką mają pamięć?

Pożyczka nadejdzie szybko. Lecz, czy tak szybko potrafi się ją zapłacić, oto pytanie, na które co rychlej przed jej zaciągnięciem należy odpowiedzieć.

Rafał Pfeffer

(p) **Eksport z Polski.** Wedle układu kompenzacyjnego z 5 lipca br. wysłano do Austryi 420 cystern oleju gazowego, 215 wagonów benzyny, 452 wagonów nafty, 26 wagonów świec, 38 wagonów parafiny i 172 wagonów innych produktów naftowych. Prócz tego wysłano 24.211 skrzyń jaj, 32.330 sztuk gęsi, 25 wagonów surowych skór i 3.500 wagonów węgla.

Ministerstwo skarbu projektuje obecnie, celem poprawy waluty polskiej w Anglii, skierować tamże eksport. W grę wchodzi drzewo, produkta naftowe i inne, które Polska posiada w ilościach, odpowiednich dla eksportu. Anglicy chcą zakupywać towar loco Gdańsk.

Do części Rosyi, zajętej przez wojska Denikina wysłano w tych dniach z Warszawy drugi transport towarów galanteryjnych i innych. W zamian zato ma Rosya przysłać surową skórę, tytoń i inne surowce.

(p) **Urząd ziemniaczany w Skalbmierzycach** po jednomiesięcznych rządach — nareszcze został zwinięty. Ile głodu, rozruchów i drożyzny w ciągu jednego miesiąca wywoła ten urząd, okażą już najbliższe tygodnie.

Uruchomienie gorzelń w Małopolsce. Państwowa Rada Aprowizacyjna w Warszawie wyznaczyła w porozumieniu z Ministerstwem Aprowizacyi i Skarbu, dla Małopolski kontygent 200 tysięcy cetnarów metrycznych ziemniaków i 5 tysięcy cetnarów metrycznych jęczmienia do przerobienia w 1919—20 roku na spirytus. Uruchomiona będzie tylko minimalna ilość gorzelni.

— Litewski podsekretarz stanu, dr. Rosenbaum powrócił z Paryża do Kowna.

KINO „OPIEKA“
ZIELONA 17. Tel. 2474

Program od 31 do 3 listopada br.
Wybitny dramat socyalny z życia emigrantów w Ameryce w 3 częściach p.t.
„BAGNO“
ponadto **„Na własnym pogrzebie“**
wyborna farsa w trzech częściach
1014

Cały dochód przeznaczony dla inwalidów

PIERWSZA
FABRYKA WĘDLIN
KOSZERNYCH
A. S. SPIRY
KRAKÓW, UL. KRAKOWSKA 5.
poleca przedwojennej jakości kiełbasę, salami cielęcą, węgierską, paryską, weroneską, pasztetową i t. d.; szynkę: wołową, cielęcą i westfalską; mostek wołowy i ozor wędzony po przystępnych cenach, hurtownie i częściowo.
1010

Hurtowny skład perfum krajow. i zagran. oraz artykułów toaletow. i kosmetycznych
P. i S. WEISSBERG
KRAKÓW, ULICA KRAKOWSKA 17.
Generalna reprezentacya fabryki perfum, artykułów kosmetycznych i mydeł toaletowych fabryki
Calderara i Bankman, Wiedeń. 1012

Hurtownia Perfumeryi
poleca wszelkie artykuły w zakres kosmetyki wchodzące jak; Pasty do zębów, kremy dla twarzy, pudry, wodę kolońską, brylantyny, wody toaletowe, mydła toaletowe i do golenia po cenach fabrycznych
1011
MAKS LANDWIRTH
KRAKOW, DIETLOWSKA L. 40.

Kto chce jechać do Argentyny za darmo i dowiedzieć się, jak tam żyć i pracować można, niech się informuje w biurze roboczem Jose Sliz, Tigre F, E, E, Ar, Argentina i zarazem załączy 25 hal. markę na odpowiedź. 2098

Zdolnej ekspedyentki do sprzedaży wędlin, która już podobnie samodzielnie zajętą była poszukuje firma: Weissbrot, Starowiślna 19. Zgłoszenia tamże — tylko osobiste. 2155

Do Wiednia jadę 3/XI. i przyjmuję wszelkie zlecenia. Zgłoszenia codziennie między 10—12 przyjmuje z grzeczności M. Schlang Kraków, Stradom 15. 2166

Ktoby wiedział o pobycie Henryka (Pawła) Silbermanna z 20 p. strzelców ostatnio w niewoli włoskiej 1154 Cent. P. L. Jagare die Piave Prov. Treviso, 2 Regg. Genie 158 Comp. Zappotori, zechce łaskawie za wynagrodzeniem donieść B. Silbermanowi, Kraków, Rakowicka 4, oficyny I p. 1140

Nauczyciela gimnastyki poszukuje Żyd. Tow. gimn. sportowe w Będzinie. Oferty z podaniem warunków należy skierować pod adresem Tow. Będzin, Kołłątaja 45 1151

Schadchen zawodowy lub przygodny mający znajomości wśród lepszych sfer żydowskich poszukiwany. Zgłoszenia pod „Rzetelny“ do Admistracyi Nowego Dziennika. 2182

Mogę dać 4 mieszkania z komfortem 4 partyom. — Poważni reflektanci zechcą się zgłosić listownie do Administracyi Nowego Dziennika pod »4 Mieszkania«. 2180

Administracyi kamienic lub przedsiębiorstwa poszukuje energiczny i sumienny urzędnik (izr.) mający stosunki, a rozporządzający czasem popołudniowym. Zgłoszenia przyjmuje Henryk Fischler, Kraków ulica Długa 55/II. 2181

Biuro pośrednictwa pracy dla kobiet żydowskich Stradom 15 poszukuje zdolne kucharki i służące na dobrze płatne posady. 1047

Papę dachową dostarcza w drodze kompenzaty artykułów żywności. Emil Kuznitzky, fabryka papy dachowej i asfaltu Oświęcim 2. 1152

Biuro pośrednictwa pracy kobiet żydowskich urzęduje codziennie od 2—6, Stradom I. p. ofic.

Obuwie luksusowe

znanej dobroci
polecają
BRACIA KLEIN
Kraków, ul. Lubicz L. 3.
Telefon Nr. 3513.
Obok dworca kolejowego,
Zwraca się uwagę na dokładny adres.
1455

Kołnierze, mankiety i t. d.
przyjmuje do prania i wykonuje pedantycznie z połyskiem w krótkim terminie
PIERWSZA POLSKA
CHEM. PRALNIA I ART. FARBIARNIA
„CZYSTOŚĆ“
w Krakowie, Centrala **Kolejek 9**
Filie: 1009
— ulica Długa L. 27. —
Sławkowska L. 23. :-: Sebastyana L. 3.
Podgórze, ulica Kalwaryjska L. 5. — —

Przywóz z zagranicy do Polski
Dom spedycyjno komisowy
Grüner, Abusch i Weiss w Muszynie
sprowadza z zagranicy i utrzymuje w swoich magazynach różne towary. — Uskutecznia wszelkie formalności cłowe i wysyłki koleją. 2158

DOM SPEDYCYJNY „KURYER“
JÓZEFA CZERWINSKIEGO
w Podgórzu, ulica Nadwiślańska 24
Telefon Nr. 3111
przyjmuje wszelkie przesyłki towarów w zakres spedytorski wchodzące. —
Nadto będzie kursował w najbliższych dniach wóz spedytorski powyższej firmy w celu natychmiastowego odwiezienia towarów na dworce i wysłania jako **Kuryer Pospieszny.** 1041

Starsza panna z inteligentnej rodziny bardzo przystojna, pracowita, posiadająca umeblowane mieszkanie wyjdzie za mąż za starszego kawalera lub wdowca nie reflektującego na posag, lecz tylko na zalety ducha i szlachetny charakter. — Zgłoszenia pod »H. B. 100« do Administracyi Nowego Dziennika. 1150

Nadchodzi zima, a z nią wracają do domów
szczury i myszy
„KAPS“
który bezwzględnie tępi myszy i szczury
Żądać w aptekach i składach aptecznych.
Wyłączna sprzedaż na Galicye:
DOM HANDLOWY J. LESERNIEWICZ
Kraków Rynek 11. 1156 Rzeszów Rynek 21.

„CORSO“ chemiczna pralnia i farbiarnia
Fr. Bębenka
Centrala: Kraków, Grzegórzecka 30 (dom własny). Filia: Kraków, Św. Sebastyana 11 (dom WP. Suskiego), przyjmuje wszelką garderobę do chemicznego czyszczenia i farbowania, wykonując takową jaknajstaranniej w najkrótszym czasie. Na żądanie w 12 godzinach. 1134f

Ważne dla wszystkich!
Skład futer oraz pracownia kuśnierska
poleca się P. T. Publiczności po cenach umiarkowanych.
H. Fink, Kraków Rynek gł. L. 12
w podwórzu. 2156

Kursa prawnicze
„IUS“ Kraków **„IUS“**
Rynek główny L. 22.
rozpoczynają nowe **kursa zbiorowe** do wszystkich egzaminów prawniczych.
Kursa zbiorowe ... przez najwybitniejsze siły. — ... otrzymują cały materyał dostosowany do ... zmian. Zgłoszenia ... Dla prowincyi, wojskowych i ... wypróbowany **system** ... uniwersyteckie, ... 1059

Redaktor ... M. Deutschera, Kraków ...